

УДК: 347.73

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-71-2-103-109>

Лосич Сергій Васильович,

кандидат юридичних наук, старший дослідник
(Луганське управління ДВБ НП України,
м. Сєвєродонецьк)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8192-785X>

Рутвян Кристина Олегівна,

студентка

(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,

Інститут прокуратури та кримінальної юстиції,
м. Харків)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4662-9950>

ЗМІНИ В ПОДАТКОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ, СПРИЧИНЕНІ ПАНДЕМІЄЮ COVID-19

Наукову статтю присвячено висвітленню питань, пов'язаних із корективами Податкового кодексу України під впливом пандемії, викликані COVID-19. Висвітлено питання щодо вжитих надзвичайних податкових заходів у країнах світу через пандемію. Узавши за основу практику інших країн та надані міжнародними економічними організаціями рекомендації, запропоновано перелік тих інструментів, якими можна було б доповнити вжиті заходи в Україні задля успішного й швидкого подолання економічної кризи. Запропоновано низку доповнень до українського податкового законодавства на постійній основі.

Ключові слова: COVID-19; Податковий кодекс України; економічна криза; податкові пільги; податкові канікули.

Постановка проблеми. Сьогодні перед світом постав один із найсерйозніших викликів, принаймні за останнє сторіччя. Криза, що розпочалася виключно як медична, переростає в одну з найглобальніших економічних криз. Пандемія, викликана COVID-19, зупинила, у прямому сенсі цього слова, життя на всій планеті, що, звісно, є нонсенсом для сьогодення, у якому переважно все відбувається за планом, графіком, стратегією тощо. Усього за три місяці прогнози щодо глобального економічного росту було змінено. Нині Міжнародний валютний фонд прогнозує, що світова економіка скоротиться щонайменше на 3 % у 2020 році, і це буде більшим спадом, аніж під час фінансової кризи в 2008–2009 рр. [1]. Аби лавірувати в таких умовах, уряди всіх країн вживають заходи, щоб через зміну податків підтримати державну економіку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На жаль, українська наука не встигає швидко реагувати на виклики, що постають перед світовою спільнотою. Тому у своєму дослідженні візьмемо за основу напрацювання зарубіжних дослідників та практиків у тих питаннях, що стосуються кризи, спричиненої пандемією COVID-19: Д. Банна, Л. Бванам, Д. Венн, А. Гіджцен, Дж. Дехарта, К. Енаш, Е. Есен, Дж. Каган. А щодо теоретичних аспектів, то звернемося до досвіду таких вітчизняних науковців, як І. Белік, В. Сідляр.

Мету цієї роботи вбачаємо в тому, щоб порівняти податкові заходи, запроваджені в Україні, з тими, що були вжиті в інших країнах задля усунення економічних наслідків пандемії, рекомендувати ті тимчасові податкові заходи, якими можна було б, на нашу думку,

доповнити вже наявні заходи підтримки української економіки; виокремити податки, якими в результаті даної кризи варто було б доповнити чинний Податковий кодекс України (далі – ПК України) на постійній основі.

Виклад основного матеріалу. З 18 березня 2020 року в Україні діє Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)», що став виявом застосування державою надзвичайних податкових заходів для підтримки своєї економіки в період кризи. Надзвичайні заходи, які були запроваджені, отримали неприйнятну для українського податкового законодавства назву «податкові канікули», що стала досить уживаною та популярною. Чи дійсно це так звані «податкові канікули»? Хоч таким поняттям і не оперує ПК України, однак сам термін не є новим, зазвичай його використовують, коли йдеться про спеціальні державні програми стимулювання, які передбачають зниження або скасування податку для підприємств. Коли державні органи хочуть заохотити придбання певних товарів або стимулювати участь у певних видах діяльності, вони запроваджують податкові канікули на певний період. Такі заходи також використовуються для заохочення інвестицій у країні, що розвиваються [2]. Тобто, скоріш за все, застосування терміна «податкові канікули» в даному випадку є не дуже доречним, оскільки він застосовується в інших реаліях і має іншу мету. Більш коректно, мабуть, було б оперувати загальнішим терміном, що не пов'язаний із конкретною метою, задля уникнення використання хибної термінології. Стаття 11 ПК України передбачає можливість запровадження «спеціальних податкових режимів», що за своєю природою відображає сутність ужитих заходів [3]. Спеціальний податковий режим – це система заходів і правил, що визначає особливий порядок організації та здійснення оподаткування на певній території, у певній галузі економіки чи окремих суб'єктів господарювання, який відрізняється від загального режиму оподаткування, передбаченого законодавством, і запроваджується державою з певними цілями за допомогою встановлення податкових преференцій для суб'єктів господарювання [4]. Однак у ч. 4 ст. 11 ПК України чітко зазначено: «Не визнаються спеціальними режимами податкові режими, не визначені такими цим Кодексом» [3]. Незважаючи на те, що запроваджені заходи за своєю природою чітко відповідають даному визначенню, згідно з положеннями ПК України назвати їх такими не можемо, оскільки в перехідних положеннях, відповідно до яких були запроваджені надзвичайні податкові заходи, немає вказівок на те, що це спеціальний податковий режим, тому називатимемо їх надзвичайні тимчасові податкові заходи, однак все ж не «канікули».

Щодо сутності запроваджених заходів:

1) зазначений вище Закон установив мораторій на податкові перевірки (мораторій не стосується документальних позапланових перевірок щодо бюджетного відшкодування з податку на додану вартість; камеральні перевірки також не включено до переліку перевірок, на які встановлено мораторій);

2) відстрочено сплату для фізичних осіб-підприємців суми податкового зобов'язання, яка була вказана в поданій річній декларації про майновий стан і доходи за 2019 рік;

3) не нараховується та не сплачується плата за землю (земельний податок та орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності), за земельні ділянки, що перебувають у власності або користуванні, у тому числі на умовах оренди, фізичних або юридичних осіб, та використовуються ними в господарській діяльності;

4) деякі категорії осіб тимчасово звільнені від сплати єдиного соціального внеску;

5) скасовані штрафи та пеня за окремі види податкових правопорушень [5].

Незважаючи на те, що медична криза ще не минула, до неї вже долучається економічна, наслідки якої вже починають бути відчутними, тому уряду варто задуматися над розширенням переліку заходів. Вони мають носити більш довгостроковий характер, бути втіленням стратегії підтримки як суб'єктів господарювання, так і домогосподарств. На сьогодні велика кількість світових економічних організацій займається розробками стратегій дій, відновлювальних програм, серед таких організацій і авторитетна Організація

економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР). Представляючи світовій спільноті рекомендації щодо можливих дій у податковій та фінансовій сфері у відповідь на кризу, спричинену коронавірусом, такі поважні економічні об'єднання спираються на досвід подолання різних криз у минулому. Розроблені ними поради та рекомендації адаптовані не лише до високорозвинутих держав, а й до держав, що розвиваються, а отже можуть бути запозичені й українським урядом.

Аби зрозуміти, наскільки ефективно сьогодні держава використовує інструментарій, що їй належить, слушним є звернення до практики інших країн, щоб завдяки порівняльному аналізу виокремити ті напрямки, у яких, можливо, уряд України недопрацює. Так, наприклад, податкові пільги щодо сплати податку на додану вартість були надані в багатьох країнах, зокрема в Естонії, Фінляндії, Франції, Федеративній Республіці Німеччина, Греції, Угорщині, Ісландії, Ірані, Ізраїлі та ін. В Австралії уряди штатів оголосили пакети допомоги і в деяких випадках відстрочення виплати податків на заробітну плату (Австралійська столична територія, Квінсленд, Вікторія, Західна Австралія). У Болгарії підприємства, які найбільше постраждали від заходів, ужитих через пандемію COVID-19, або втратили доходи більш ніж на 20 відсотків у порівнянні з березнем 2019 року, мають право на 60-відсоткову субсидію заробітної плати для своїх співробітників. У Чеській Республіці уряд оголосив, що термін сплати податку на заробітну плату і внесків на ринку праці з квітня по червень 2020 року продовжено на чотири місяці. У Польщі малі та середні підприємства зі зниженням економічного обороту не менш ніж на 25 відсотків у будь-який місяць після 1 лютого 2020 року мають право на поворотну субсидію, 60 відсотків якої повертати не потрібно буде, що, за оцінкою уряду, допоможе зберегти від 2 до 5 млн. робочих місць. В Естонії існує 70-відсоткова субсидія на заробітну плату (не більше 1000 євро на місяць), також цікавим фактом є те, що країна вирішила знизити акцизи на дизельне паливо, електроенергію та природний газ, що в результаті позитивно впливає як на затрати виробництва, так і на домогосподарства як кінцевих споживачів. В Угорщині з 1 травня 2020 року запроваджено податок з обороту роздрібною торгівлі у сфері електронної торгівлі, який стягується за шкалою від 0,0 % до 2,5 % залежно від річного доходу ритейлера. У Малайзії сплату податкових зобов'язань для компаній у сфері туризму було перенесено на 6 місяців. Індія працює над пакетом допомоги для авіаційної галузі, включаючи відстрочення податку на авіаційне паливо [6].

На підставі проведеного дослідження можемо виокремити три напрямки, у яких уже активно діє світова спільнота для подолання наслідків економічної кризи, спричиненої пандемією COVID-19, і які на сьогодні в Україні залишаються поза увагою уряду.

По-перше, підтримка підприємств як роботодавців є важливим напрямком у політиці багатьох держав, бо це є гарантією того, що держава збереже не просто ліквідність суб'єктів господарювання, а взагалі врятує їхню платоспроможність, оскільки сплачені підприємствами податки складають вагомий частину бюджету. Було б нелогічним ставити під загрозу існування підприємств і, як результат, ризикувати добробутом домогосподарств. Заходи, спрямовані на те, аби допомогти компаніям зберегти своїх працівників, уже підтвердили свою ефективність у період рецесії 2008–2009 рр. Аналіз, проведений ОЕСР, засвідчує, що вжиття саме таких дієвих заходів допомогло запобігти масовому скороченню робочих місць [7]. Одного разу втрачені зв'язки на ринку праці потребують ремонту. Відновлення ринку праці завжди довготривалий та досить коштовний процес, тому зниження рівня безробіття завжди повільніше, ніж його зростання (саме так було й після світової фінансової кризи). Щоб зберегти стабільність на ринку праці, країни вживають такі заходи, як тимчасове відстрочення або скасування податкових платежів із заробітних плат, запровадження схем скорочення робочих днів, що призводить до скорочення заробітних плат, однак усе ж не розриває зв'язку між роботодавцем та співробітником [8, с. 26].

По-друге, досить поширеною є практика надання пільг, виражених у відстроченні/скасуванні сплати або в можливості повернути податок на додану вартість у

тому розмірі, що був уже сплачений у цьому році як безвідсотковий кредит. На необхідності та ефективності таких заходів наголошено і в доповіді, підготовленій ОЕСР. Менш розповсюдженою є практика надання пільг щодо сплати акцизного податку; як уже зазначалося, Естонія знизила акцизні збори з електроенергії, природного газу та дизельного палива. Зниження акцизних податків для тих суб'єктів господарювання, які виробляють, ввозять у країну чи реалізують зазначені товари, звісно, знижує витрати як виробництв, так і домогосподарств. ОЕСР пропонує урядам також розглянути можливість зниження акцизного податку на алкоголь для тих суб'єктів підприємництва, які постраждали найбільше, наприклад ресторани, готелі тощо [8, с. 26]. Таргетований підхід до надання пільг допомагає не лише віднайти найбільш уражених суб'єктів господарювання, але й не втратити зайві кошти. Цілком очевидним є те, що широкомережні супермаркети переважно не постраждали, тому й не потребують надання акцизних пільг, хоча й мають справу з тією ж продукцією.

По-третє, показовим є приклад з Малайзією, яка запровадила податкові пільги для сфери туризму, та Індією, яка відстрочує податки на авіаційне паливо, що знову ж таки є виявом таргетованого підходу до надання державної допомоги. Сфера туризму, авіаперевезень сьогодні є одним із найбільш уражених секторів у світі, саме в них очікують найбільше скорочення робочих місць, тому дані суб'єкти господарювання потребують державної підтримки, що буде виражена у встановленні тимчасових податкових пільг, доки ці галузі не відновлять свій ринок.

Розглянуті напрямки є тимчасовими змінами. Ними можна доповнити перехідні положення ПК України як такі, що будуть засобом реагування держави на кризу економічну, яка буде наступною після медичної. Звісно, це призведе до значних економічних втрат, але ж варто усвідомлювати, що все одно втрат не уникнути, а невжиття необхідних заходів може призвести до не передбачено тяжких наслідків, подолання яких триватиме десятиліття.

Наступні заходи можуть бути не лише тимчасовими, а й включеними до ПК України на постійній основі. Так, наприклад, у проведеному дослідженні щодо змін у податкових системах іноземних держав через пандемію наголошувалося на тому, що в Угорщині було запроваджено податок у сфері електронної роздрібною комерції. Такі нововведення в угорському податковому законодавстві не є новиною для податкової галузі в цілому.

Щодо оподаткування прибутку з електронної роздрібною торгівлі, то у світі вже давно розгортаються дискусії, у яких чітко виокремилися два підходи: американський та європейський. Саме в США вперше було поставлено питання щодо необхідності оподаткування прибутку з інтернет-торгівлі, однак із часом сформувався прецедент, підкріплений висновком Верховного суду США від 1992 р., у якому встановили мораторій на оподаткування суб'єктів електронної економічної, господарської діяльності, що здійснюється завдяки використанню всесвітньої комп'ютерної мережі «Інтернет». Згідно з цим рішенням, компанії, що продають товари в мережі «Інтернет», належать до пільгової категорії [9, с. 51]. На відміну від американської позиції, у Європі сформовано зовсім інший підхід. Лідери країн Європейського Союзу схиляються до думки, що бюджетні й податкові інтереси економік своїх країн є домінуючими. Деякі вчені-економісти ще в 1998 р. у своїх дослідженнях констатували, що стягнення податків з оборотів комерційних угод, здійснюваних у глобальній мережі «Інтернет», є не просто потенційно важливим, а на подальших стадіях розвитку світової електронної економіки можуть стати найважливішим джерелом надходжень до бюджетів [10, с. 58].

Реалії сьогодення вкотре продемонстрували раціональність запровадження податку на прибуток з інтернет-торгівлі, оскільки в умовах, коли реальна торгівля призупинила свою діяльність, країни, які виступали проти оподаткування торгівлі в інтернеті, зазнали серйозних бюджетних втрат. У той же час прибутки компаній, осіб, які ведуть інтернет-торгівлю, збільшилися приблизно на 20–30 %, що призвело до більших надходжень у бюджети з податків на електронну комерцію в тих країнах, у яких цей податок уже існував, або в тих, що,

як Угорщина, встигли швидко відреагувати на ситуацію, яка змінилася, запровадивши даний податок.

До того ж пандемія, викликана COVID-19, продемонструвала, що більшість працівників можуть виконувати свої трудові обов'язки, не залишаючи власної оселі. У XXI сторіччі цей факт здавався б очевидним, оскільки розвиток технологій сягнув того рівня, коли більшість робочих завдань можуть бути виконані працівником завдяки звичайному мобільному телефону, що, зрозуміло, нівелює усталену практику щодо фізичної присутності працівника в офісі. Це свідчить про те, що підприємство витратить на такого працівника менше коштів, оскільки немає необхідності в забезпеченні його робочим місцем, необхідним технічним обладнанням – менші виробничі витрати без втрати якості праці. Тобто цілком логічним є офіційне запровадження дистанційної форми праці та відповідно – «податку на дистанційну працю». Наразі ж такі заходи є недоцільними через значні економічні виклики, яких зазнали підприємства. Однак отриманий під час вимушених карантинних заходів досвід у майбутньому може стати в нагоді не лише суб'єктам господарювання, які за цей проміжок часу усвідомили необхідність переведення частини працівників на дистанційну форму праці, що, ясна річ, значно оптимізує витрати підприємства, а й під час внесення нових положень до ПК України.

Висновки. Узагальнюючи викладене вище, варто зазначити, що вплив коронавірусу на економіку потребує від лідерів нашої держави мобілізації та нарощування зусиль, аби мінімізувати фінансові втрати. У податкових відносинах слід віднайти ті інструменти, якими держава зможе маневрувати не лише в короткостроковій перспективі, а й в подальшому. Зокрема, у дослідженні було виокремлено такі напрямки: пільги щодо податку на додану вартість та акцизів, підтримка виплат заробітних плат, скасування або відстрочення податків із заробітних плат, підтримка суб'єктів господарювання в тих сферах, що найбільше постраждали (туризм, авіаперевезення тощо). Застосування всіх перелічених інструментів, імовірно, не є реальним в українській економіці, однак ужиття хоча б деяких із них матиме лише позитивний результат для економіки країни в найближчому майбутньому. Запропоновані податки – «податок на електронну комерцію» та «податок на дистанційну працю» – мають доповнити українське податкове законодавство на постійній основі. Коло **подальших досліджень** досить широке, оскільки будь-яка криза призводить до переоцінки вже наявних та чинних норм, зокрема, криза продемонструє не лише перспективно нові бази оподаткування, а й ті, що вже не відповідають сучасним реаліям та лише гальмують економічний розвиток, оскільки є несприятливими для залучення інвестицій, розвитку підприємств тощо.

Список використаних джерел

1. Amanda Brimmer, Vincent Chin, Patrick Hayden, Troy Thomas, Alexander Turpitz, Yvonne Zhou. Beyond the Curve: How to Restart in the Wake of COVID-19. URL: <https://www.bcg.com/publications/2020/restarting-the-economy-post-covid-19.aspx> (дата звернення: 20.04.2020).
2. Julia Kagan. Tax Holiday. URL: <https://www.investopedia.com/terms/t/tax-holiday.asp> (дата звернення: 22.04.2020).
3. Податковий кодекс України: зі змінами та доповненнями станом на 15.04.2020 р. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 20.04.2020).
4. Сідляр В. В. Теоретико-організаційні основи визначення спеціальних податкових режимів. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. №12 (90). С. 161–167.
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 02.04.2020 р. № 533-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-IX> (дата звернення: 17.04.2020).

6. Cristina Enache, Elke Asen, Daniel Bunn, Justin DeHart. Tracking Economic Relief Plans Around the World during the Coronavirus Outbreak. URL : <https://taxfoundation.org/coronavirus-country-by-country-responses/#tracking> (дата звернення: 06.05.2020).
7. Hijzen, A. and Venn, D. The Role of Short-Time Work Schemes during the 2008-09 Recession, *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*. 2011. №115. OECD Publishing, Paris. URL : <https://dx.doi.org/10.1787/5kgkd0bbwvxp-en> (дата звернення: 24.04.2020).
8. Report of the Secretary-General of the OECD. Tax and fiscal policy in response to the Coronavirus crisis: strengthening confidence and resilience. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=128_128575-o6raktc0aa&title=Tax-and-Fiscal-Policy-in-Response-to-the-Coronavirus-Crisis (дата звернення: 20.04.2020).
9. Белік І. Б. Міжнародно-правовий досвід оподаткування електронної комерції. *Форум права*. 2013. № 2. С. 49–54. URL : file:///C:/Users/User/Documents/Downloads/FP_index.htm_2013_2_10.pdf (дата звернення: 22.04.2020).
10. Lejeune Bvanham I. Does Cyber – Commerce Necessitate a Revision of International Tax Concepts. *European Taxation*. 1998. Feb. P. 58.

References

1. Amanda Brimmer, Vincent Chin, Patrick Hayden, Troy Thomas, Alexander Turpitz, Yvonne Zhou. Beyond the Curve: How to Restart in the Wake of COVID 19. URL:<https://www.bcg.com/publications/2020/restarting-the-economy-post-covid-19.aspx> (data zvernennia: 20.04.2020).
2. Julia Kagan. Tax Holiday. URL: <https://www.investopedia.com/terms/t/tax-holiday.asp> (data zvernennia: 22.04.2020).
3. Podatkovi kodeks Ukrainy: zi zminamy ta dopovnenniamy stanom na 15.04.2020 r. №2755-VI [Tax Code of Ukraine: as amended and supplemented as of 15.04.2020 №2755-VI]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (data zvernennia: 20.04.2020) [in Ukrainian].
4. Sidliar, V. V. (2008). Teoretyko-orhanizatsiini osnovy vyznachennia spetsialnykh podatkovykh rezhymiv. *Aktualni problemy ekonomiky* [Theoretical and organizational bases for determining special tax regimes. Current economic problems]. № 12 (90). S. 161–167 [in Ukrainian].
5. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo pidtrymky platnykiv podatkov na period zdiisnennia zakhodiv, spriamovanykh na zapobihannia vynyknenniu i poshyrenniu koronavirusnoi khvoroby (COVID-19) : Zakon Ukrainy vid 02.04.2020 r. № 533-IX [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Laws of Ukraine on Support of Taxpayers for the Period of Implementing Measures Aimed at Preventing the Occurrence and Spread of Coronavirus Disease (COVID-19) : Law of Ukraine of 02.04.2020 №533-IX]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-IX> (data zvernennia: 17.04.2020) [in Ukrainian].
6. Cristina Enache, Elke Asen, Daniel Bunn, Justin DeHart. Tracking Economic Relief Plans Around the World during the Coronavirus Outbreak. URL: <https://taxfoundation.org/coronavirus-country-by-country-responses/#tracking> (data zvernennia: 06.05.2020).
7. Hijzen, A. and Venn, D. The Role of Short-Time Work Schemes during the 2008-09 Recession, *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*. 2011. № 115. OECD Publishing, Paris. URL : <https://dx.doi.org/10.1787/5kgkd0bbwvxp-en> (data zvernennia: 24.04.2020).
8. Report of the Secretary-General of the OECD. Tax and fiscal policy in response to the Coronavirus crisis: strengthening confidence and resilience. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=128_128575-o6raktc0aa&title=Tax-and-Fiscal-Policy-in-Response-to-the-Coronavirus-Crisis (data zvernennia: 20.04.2020)
9. Bielіk, I. B. (2013). Mizhnarodno-pravovi dosvid opodatkuvannia elektronnoi komertsii. *Forum prava* [International legal experience of e-commerce taxation]. № 2. S. 49–54. URL : file:///C:/Users/User/Documents/Downloads/FP_index.htm_2013_2_10.pdf (data zvernennia: 22.04.2020) [in Ukrainian].
10. Lejeune Bvanham I. Does Cyber – Commerce Necessitate a Revision of International Tax Concepts. *European Taxation*. 1998. Feb. P. 58.

Losych Serhiy,
PhD in Law, Senior Researcher
(Luhansk Department of Internal Security NP of Ukraine,
Severodonetsk)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8192-785X>

Rutvian Krystyna,
Student
(Yaroslav Mudryi National Law University, Prosecutor's Office and
Criminal Justice Institute, Kharkiv)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4662-9950>

CHANGES IN TAX LEGISLATION CAUSED BY PANDEMIC OF COVID-19

The scientific article is devoted to the issues related to the amendments to the Tax Code of Ukraine under the influence of COVID-19. In particular, the question is covered of how to name correctly the taken measures. Emphasis is placed on the fact that the widespread naming of measures as "tax holidays" is incorrect. It has been reviewed what tax measures have already been taken. Also, based on the practice of other countries and the recommendations of international organizations, the list of measures is proposed that could complement existing ones. We have identified the following areas where it would be appropriate to take immediate actions: 1) support in the payment of salaries or temporary with holding of taxes on wages to insure the liquidity and solvency of enterprises; 2) granting tax benefits to the most affected business entities, in the form of deferral or cancellation of VAT, excise duties; 3) introduction of benefits for business entities in the field of tourism, air transportation, which will not be able to return to usual operation in the nearest future. We emphasized that taking all the proposed measures, are impossible for Ukraine's economy, but at least some of them will significantly reduce the economic consequences of the impending crisis. Also we suggest some activities are to be included in the Tax Code of Ukraine not only temporary, but on a permanent basis. The first tax that we propose is to introduce a tax on e-commerce. In the conditions when the real trade suspended its activity, Internet commerce significantly increased its profits, which led to logically higher tax revenues from e-commerce taxes, in countries where this tax already existed or where (as Hungary) managed to quickly respond to the changed situation. The second tax that may be introduced is the tax on a remote worker. As we see, during quarantine because of COVID-19, the most workers can perform their duties without leaving home, while the company spends less money on such an employee because there is no need to provide him with a workplace, technical equipment - lower production costs without loss of quality of work.

Key words: COVID-19; Tax Code of Ukraine; tax changes; economic crisis; tax benefits; tax holidays.

Надійшла до редколегії 22.05.2020